

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра спорту і спортивних ігор

Дипломна робота (проєкт)
магістра

з теми: «ПОЧАТКОВИЙ ЕТАП НАВЧАННЯ ГРИ У ФЛОРБОЛ»

Виконав: студент 2 курсу, групи FKS1-M23z
спеціальності 017 Фізична культура і спорт
Прокопов Максим Анатолійович
Керівник: Бабюк С. М., кандидат педагогічних
наук, доцент
Рецензент: Прозар М. В., кандидат наук з
фізичного виховання та спорту, доцент

Кам'янець-Подільський – 2024 рік

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ЩОДО ПИТАННЯ НАВЧАННЯ РУХОВИМ ДІЯМ У СПОРТИВНИХ ІГРАХ.....	8
1.1 Методичні аспекти навчання та вдосконалення рухових дій	8
1.2 Основні етапи виникнення та становлення флорболу, як одного із видів спортивних ігор	10
1.3 Характеристика етапів навчання у спортивних іграх	14
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	22
2.1 Методи дослідження.....	22
2.2 Організація дослідження	27
РОЗДІЛ 3 ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКИ ТЕХНІКИ ГРИ ФЛОРБОЛІСТІВ ВИСОКОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА МЕТОДИЧН ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ОСНОВ ТЕХНІКИ ГРИ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ	29
3.1 Особливості змагальної діяльності флорболістів високої кваліфікації	29
3.1.1 Показники змагальної діяльності флорболістів у Чемпіонаті України сезону 2023-2024.....	29
3.1.2 Показники змагальної діяльності флорболістів на Чемпіонаті Світу 2022 року	31
3.1.3 Показники змагальної діяльності провідних збірних команд світу з флорболу	32
3.1.4 Порівняльна характеристика атакуючих дії флорболістів високої кваліфікації	33
3.1.5 Аналіз фізичної активності флорболістів високої кваліфікації	41

3.2 Методичні особливості навчання основним технічним прийомам гри у флорболі на початковому етапі навчання	42
3.3 Стан засвоєння елементів техніки гри юними флорболістами 12-14 років.....	58
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ДЮСШ	– дитячо-юнацька спортивна школа;
ЕГ	– ЕГ;
КГ	– КГ.

ВСТУП

Актуальність теми. Останнім часом у світі почало з'являтися безліч нових видів спорту. Серед них – флорбол (хокей у залі). Зародившись на початку вісімдесятих років у Швеції, він став зараз одним із універсальних і доступних ігрових видів спорту у світі [2; 5; 7, с. 32; 10; 15; 56, с. 34].

Зростання спортивних досягнень залежить від ефективної системи багаторічної підготовки юних спортсменів, яку можна визначити як раціонально організований процес навчання, виховання та тренування. Ефективна система підготовки на етапі початкової спортивної спеціалізації, головним завданням якого є оволодіння основами раціональної спортивної техніки, багато в чому визначають успіх спортивного тренування [6, с. 28; 43; 44, с. 132; 51, с. 28].

Як відомо, технічна підготовка в спорті повинна бути представлена як логічний ланцюжок багаторічного процесу, який містить свої конкретні цілі, завдання на кожному етапі підготовки. Як і будь-яке доцільне навчання, технічна підготовка спортсмена є процес управління формуванням знань, умінь і навичок що стосуються техніки рухових дій [36; 41].

Процес багаторічної технічної підготовки поділяють на кілька основних стадій, серед яких виділяють, стадію «базової» технічної підготовки, на якій безпосередньо здійснюється початкове навчання спортивної техніки виду спорту, та стадію поглибленого технічного вдосконалення [7, с. 121; 44, с. 232].

Будь-який результат є наслідком реалізації спортсменом тієї чи іншої техніки за допомогою технічних дій, які об'єктивно проявляються в характерних рухах і є біомеханічним процесом [7, с. 132; 44, с. 567].

Відомо, що техніка спортивних ігор значно відрізняється від техніки інших видів спорту [45, с. 132; 47, с. 20-21].

Як зазначають деякі автори [16, с. 3-4; 37; 38, с. 3-4; 45, с. 131; 47, с. 40; 48, с. 29-30; 51. С. 132-133;] підготовку юних спортсменів – ігровиків необхідно вести з урахуванням останніх тенденцій розвитку гри, яка полягає в постійній інтенсифікації гри та появою нових технічних і тактичних елементів.

При цьому рівень технічної підготовленості юних спортсменів в ігрових видах спорту є фактор, що багато в чому лімітує рівень спортивної майстерності в цілому [44, с. 45]. У зв'язку з цим одним із можливих шляхів підвищення технічної майстерності спортсменів – ігровиків є підвищення ефективності процесу навчання.

На даний момент флорбол є одним із маловивчених видів спорту. Необхідність розширення науково-дослідної роботи в цьому виді спорту обумовлюється наступними факторами – відсутність науково-методичних розробок з даного виду спорту, що стосуються класифікації техніки гри, проблем навчання та вдосконалення техніки гри, даних про біомеханічні характеристики основних атакуючих елементів техніки та особливостях змагальної діяльності флорболістів високої кваліфікації [1; 13, с. 3; 25, с. 3-4].

У цьому досить актуальною є проблема вивчення цього виду спорту, і навіть пошуку нових методичних підходів до підвищення якості початкового навчання техніці гри.

Об'єкт дослідження – технічна підготовка молодих флорболістів 12-14 років.

Предмет дослідження – техніка гри у флорбол, послідовність вивчення елементів техніки, початкове навчання базовим елементам техніки володіння ключкою та м'ячем.

Мета дослідження – вдосконалення технічної підготовки юних флорболістів 12-14 років.

Завдання дослідження:

1. Вивчити особливості змагальної діяльності флорболістів високої кваліфікації, визначити її основні показники та виявити базові елементи техніки гри у флорбол.

2. Провести біомеханічний аналіз основних атакуючих прийомів гри у флорболі та розробити педагогічні моделі даних елементів техніки.

3. Експериментально перевірити ефективність спільно розробленої методики початкового навчання базовим елементам техніки володіння ключкою та м'ячем у флорболі.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, соціологічні методи дослідження, а саме – анкетне опитування, педагогічне спостереження, педагогічне тестування, стенографування, експертна оцінка, спеціальна відеозйомка, педагогічний експеримент, хронометрування, методи математичної статистики.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, запропонована методика дозволила підвищити якість початкового навчання базовим елементам техніки володіння ключкою та м'ячем, а спільне її застосування із запропонованою послідовністю вивчення даних елементів сприяло підвищенню ефективності процесу навчання юних флорболістів.

Запропонований методичний підхід до навчання розширює перспективи вдосконалення існуючих навчальних програм для дитячо-юнацьких спортивних шкіл з флорболу у розділах початкового навчання та вдосконалення техніки флорболу.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дипломної роботи магістра обговорювались на звітній науковій конференції студентів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський 09-10 квітня 2024 року).

Публікації. Результати дослідження за темою кваліфікаційної (дипломної) роботи магістра висвітлені в одній науковій статті.

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Роботу викладено на 68 сторінках, з яких 61 основного тексту, вона містить 13 таблиць. Дипломна робота складається з переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків, та списку 60 використаних літературних джерел.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз вітчизняної, зарубіжної науково-методичної та спеціальної літератури зі спортивних ігор, педагогічні спостереження за змагальною та тренувальною діяльністю у флорболі, дозволив виявити арсенал технічних прийомів спортивної гри з урахуванням останніх тенденцій розвитку гри. Класифікація техніки гри польового гравця приводить у єдину систему все різноманіття технічних прийомів, що становлять основу технічних дій у змагальній діяльності у флорболі.

2. Аналіз змагальної діяльності флорболістів високої кваліфікації, які приймають участь у Чемпіонаті України з флорболу дозволив виявити структуру основних показників, що відбиває специфіку спортивної гри флорбол. Флорболіст виконується 911 ± 52 технічних прийомів за матч. Найбільше технічних елементів припадає на передачі (31,83 %), прийом і зупинку (22,6 %) і ведення (20,08 %). У меншій мірі представлені у грі відбір і перехоплення м'яча – 10,53 %, обведення та обігравання – 6,03 %, а також кидок і удар – 6,91 %. На розіграш спірного м'яча припадає 1,53 % всіх прийомів гри. Найбільший відсоток помилок посідає обведення та обігравання – 54,78 %, а також кидок і удар – 64,11 %.

3. На основі аналізу особливостей змагальної діяльності флорболістів високої кваліфікації та вивчення програмних матеріалів з флорболу було виявлено, що базовими елементами техніки володіння ключкою та м'ячем є: ведення, передача, прийом, кидок та удар. На даний момент послідовність навчання базовим елементам техніки володіння ключкою і м'ячем на початковому етапі підготовки у флорболі відбувається за принципом «від простого до складного», при цьому елементи техніки вивчаються в наступній послідовності: ведення – передача – прийом – кидок – удар.

4. В результаті дослідження техніки кидків та ударів було встановлено, що в їх основі лежить єдиний руховий механізм, головними елементами якого є:

- тиск ключкою в підлогу та ударна взаємодія з підлогою з метою деформувати ключку і накопичити в неї пружну енергію;
- передача м'ячу пружної енергії ключки в основній фазі, накопиченої при деформації стека, пера і скручуванні системи «стек-пера», що збігається за часом з початком вибухового зусилля, яке розвивається м'язами кистей рук;
- різноспрямований рух кистей рук.

Узгодженість цих елементів у процесі виконання даних прийомів гри і забезпечує високий рівень володіння технікою кидка і удару.

5. Розроблена методика початкового навчання базовим елементам техніки володіння ключкою та м'ячем, заснована на проходженні навчального матеріалу за програмами алгоритмічного типу, де зміст та єдність завдань кожного кроку обумовлені середніми часовими показниками довжини «кроку» та кількістю «кадрів», дозволила підвищити ефективність процесу засвоєння та оволодіння базовими руховими вміннями та навичками юними флорболістами 12-14 років.

6. Педагогічний експеримент підтвердив доцільність спільного застосування методики початкового навчання базовим елементам техніки володіння ключкою і м'ячем у флорболі з використанням лінійного програмування та вивчення базових елементів техніки в експериментальній послідовності, а саме: ведення – кидок – передача – прийом – удар та довів її ефективність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білан Я. О. Теоретичні основи використання флорболу як засобу розвитку координаційних здібностей учнів основної школи у позаурочний час. Актуальні питання освіти і науки. 2017. Випуск № 2017. С.367-374.
2. Білан Я. О. Флорбол як засіб фізичного розвитку молоді. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Київ, 2015. Випуск № 3К2 (57), С. 36-38.
3. Бучинський О. М. Флорбол у системі фізичного виховання школярів: особливості та перспективи розвитку. Журнал фізичного виховання та спорту, 2020. Випуск № 2(15), С. 45-58.
4. Веселовський А. П. Спортивні ігри з методикою викладання. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2008. 216 с.
5. Взаємодія духовного й фізичного виховання в становленні гармонійно розвиненої особистості. Збірник статей за матеріалами VIII Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (Слов'янськКраматорськ, 25-26 березня 2021 р.); за ред. проф. В.М. Пристинського, Т.М. Пристинської. Слов'янськ, 2021. 490 С. 50.
6. Вознюк Т. В. Основи теорії та методики спортивного тренування : навчальний посібник. Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2016. 240 с.
7. Вознюк Т. В. Сучасні ігрові види спорту: теорія та методика викладання: Навчальний посібник. Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2017. 248 с.
8. Гакман А. В. Теорія та методика фізичної рекреації : навч. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 264 с.
9. Гончаренко В. І. Технологія фізичної підготовки кваліфікованих хокеїсток на траві на основі індивідуально-групового підходу. Слобожанський науково-спортивний вісник: наук.-теорет. журн. Харків : ХДАФК, 2011. Випуск № 1. С. 60-65.

10. Гончаренко В. І. Фізична підготовка в річному навчально-тренувальному циклі хокеїсток на траві високої кваліфікації. Фізична культура, спорт та здоров'я нації: матеріали VII міжнародної науково-практичної конференції. 2009. Т. II, вип. VIII. С. 37-42.

11. Гончаренко В. І. Фізична підготовленість хокеїсток на траві та її вплив на показники змагальної діяльності. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка; Чернігів : ЧДПУ, 2011. Випуск № 86, т. 1. С. 58-61.

12. Гончаренко В. І. Хокеї на траві. Теорія і практика : навч. посібн. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. 296 с.

13. Денисенко В. И., Индик П. Н., Шепелев А. Е. Техніка гри в флорбол : методичні рекомендації. Суми: СумДУ, 2011. 25 с.

14. Дзензелюк Д. О., Золотницька Ю. В., Ткаченко П. П., Ободзінська О. В., Денисовець А. П. SWOT-аналіз розвитку виду спорту на регіональному рівні (хокей на траві). Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2021. Випуск № 2 (130). С. 50-54.

15. Долбишева Н. Г. Загальні основи неолімпійського спорту як нормативна дисципліна підготовки фахівців зі спорту. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2012. № 10. С. 20-24.

16. Дорошенко Е. Ю. Теоретико-методичні основи управління техніко-тактичною діяльністю в командних спортивних іграх : автореф. дис... д-ра наук з фіз. вих. і сп. : 24.00.01. НУФВІС. Київ, 2019. 44 с.

17. Єдинак Г., Шиян Б, Петришин Ю. Наукові дослідження у фізичному вихованні і спорті: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець- Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2021. 3-тє вид. стереотип. [Електронний ресурс]. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см. Об'єм даних 9,7 Мб.сп.

18. Іванова Н. С. «Організація флорбольних змагань серед студентів як чинник розвитку спортивного спіриту». Спортивний менеджмент, 2018. Випуск № 4(23), С. 112-125.
19. Костюкевич В. М., Шевчик Л. М., Сокольвак О. Г. Метрологічний контроль у фізичному вихованні та спорті : навч. посіб. Київ : КНТ, 2017. 255 с.
20. Костюкевич В. Коннов С. Контроль змагальної діяльності команди в хокеї на траві. Фізична культура, спорт та здоров'я нації: збірник наукових праць. Випуск 11 (30). Вінниця : ТОВ «Твори», 2021. С. 171-184.
21. Костюкевич В. М. Теорія і методика спортивної підготовки (на прикладі командних ігрових видів спорту). Навчальний посібник. Вінниця : Планер, 2014. 616 с.
22. Курочкін В.Г. Правила з хокею на траві. Київ : Ювента, 2011. 138 с.
23. Курочкін В.Г. Хокей на траві: теоретичні та організаційно методичні аспекти : навч. посіб. Переяслав Хмельницький: ФОП Домбровська Я.М., 2017. 136 с.
24. Круцевич Т. Ю. Теорія і методика фізичного виховання. Т. 1. К.: Олімп. л-ра, 2012. 392 с.
25. Курок О. І. Педагогічні умови навчання дітей старшого дошкільного віку рухових дій з м'ячем (на матеріалі ігор з елементами футболу) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Харківський педагогічний ін-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 1994. 24 с.
26. Кривенко Ю. О., Курочкін В. Г. Історичні аспекти розвитку хокею на траві на Бориспільщині. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2020. Випуск №7 К (127). С. 54-57.
27. Лаврін Г. З. Флорбол – ефективний засіб фізичного виховання студентської молоді. Матеріали регіонального науково-практичного семінару «Інноваційні підходи до фізичного виховання і спорту студентської молоді». Тернопіль: В-во СМТ «ТАЙП», 2016. С. 119-121.

28. Лапицький В. О., Кулик Н. І. Закономірності вікового розвитку спортсменок як основа раціональної багаторічної підготовки у хокеї на траві. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. С.154-158.

29. Лапицький В. О. Основні тенденції розвитку сучасного хокею на траві. Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт : збірник. Чернігів : ЧДПУ, 2007. Випуск № 44. С. 234-236.

30. Лапицький В. О. Система модельних характеристик юних спортсменок у хокеї на траві. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. Т. 3. С. 251-254.

31. Лісняк В. І. «Сучасний стан флорболу в системі фізичного виховання студентів». Науковий вісник університету фізичної культури, 2016. Випуск № 3(25), С. 78-89.

32. Максименко Л. М. Безпека гри у флорбол серед дітей старшого дошкільного віку. Молодий вчений. Херсон. 2017. Випуск №11 (51). С. 150-154.

33. Максименко Л. М. Рекреаційний вплив гуртка із флорболу на фізичний розвиток і підготовленість дітей 5-ти і 6-ти років. Фізична культура, спорт та здоров'я нації. Вінниця. 2016. Випуск №1 (20). С. 104-109.

34. Максименко Л. М. Гурткова робота із флорболу у навчально-виховному процесі дітей 5-ти і 6-ти років. Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. 2016. Випуск №3 (70). С. 88-92.

35. Максименко Л. М., Копитіна Я. М., Скрипка І. М., Звіряка О. М. Педагогічні аспекти біомеханіки удару м'яча ключкою під час гри елементів флорболу серед старших дошкільників. Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology. Будапешт. 2017. Т. 61. Випуск № 141. С. 49-52.

36. Матвеев С., Борисова О., Когут І., Гончаренко Є., Маринич В. Особливості виникнення нових форм рухової активності. Фізична активність, здоров'я і спорт. 2013. № 2 (12). С. 3-10.

37. Мітова, Олена (2016) Концепція формування системи контролю в процесі багаторічного удосконалення в командних спортивних іграх. Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. праць. / гол. ред. В. М. Костюкевич (1). 2016. С. 353-360.

38. Мітова О. О. Теоретико-методичні основи контролю в командних спортивних іграх в процесі багаторічного вдосконалення : автореф. дис... д-ра наук з фіз. вих. і сп. : 24.00.01. НУФВІС. Київ, 2021. 42 с.

39. Носко М. О., Гаркуша С. В., Бріжата І. А. Метрологічний контроль у фізичному вихованні і спорті [Текст] : навч. посіб. для студентів спец. «Фізичне виховання» Київ : Леся, 2012. 263 с.

40. Оксьом П. М., Павленко І. О., Бережна Л. І. Флорбол як засіб спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів вищих закладів освіти України. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Випуск №3К (147). 2022. С. 296-301.

41. Перепелиця М. О. Модельні тренувальні завдання як засіб оптимізації тактичної підготовки в хокеї на траві. Фізична культура, спорт та здоров'я нації. 2016. Випуск № 1. С. 467-472.

42. Перепелиця М. О. Структура тактичної підготовки юних спортсменів командних ігрових видів спорту. Фізична культура, спорт та здоров'я нації. 2014. Випуск №17. С. 381-387.

43. Перепелиця М. О. Характеристика тренувальних занять спортсменів високої кваліфікації із хокею на траві. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. 185 праць Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. Т. 3. С. 283-286.

44. Платонов В. М. Сучасна система спортивного тренування. Київ : Перша друкарня, 2021. 682 с.

45. Прозар М. В., Авінов В. Л., Петров А. О., Стасюк В. А., Балан С. М. Теорія і методика спортивних ігор: навчальний посібник [для факульт. фіз. вих. і сп. вищих навч. закладів III-IV рівнів акредитації]. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2020. 320 с.

46. Прозар М., Алексєєв О., Петрова Ю. Метрологічний контроль у фізичній культурі і спорті. Навчальний посібник [для факульт. фіз. куль. закладів вищої освіти III-IV рівнів акредитації]. Кам'янець-Подільський : «Віт'А Друк», 2023. 90 с.

47. Прозар М. В., Козак Є. П. Теорія і методика викладання спортивних ігор (волейбол): навчальний посібник [для факульт. фіз. вих. і сп. вищих навч. закладів III-IV рівнів акредитації]. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2015. 234 с.

48. Прозар М. В., Слюсарчук В. В., Зубаль М. В., Телебей С. М. Теорія і методика викладання спортивних ігор: навчально-методичний посібник [для факульт. фіз. вих. і сп. вищих навч. закладів III-IV рівнів акредитації] Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня Рута», 2014. 198 с.

49. Радченко О., Швай О., Смолюк В. Дмитрук В. Історичні аспекти розвитку флорболу в Україні та на Волині. Спортивні ігри. 2022. Випуск № 3 (25). С. 130-138.

50. Розвиток фізичної культури та спорту: новітні виклики, проблеми та перспективи: матеріали Міжнародної онлайн-конференції студентів, аспірантів і молодих вчених, 28 жовтня 2022 року. Миколаїв: НУК імені адмірала Макарова, 2022. 242 с.

51. Сергієнко В. М. Фізкультурно-спортивна діяльність тренера з виду спорту : навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2022. 184 с.

52. Сергієнко Л.П. Спортивна метрологія: теорія і практичні аспекти : Підручник. Київ : КНТ, 2010. 776 с.

53. Студенченко, А. О. Технічна підготовка учнів з флорболу в школах: проблеми та перспективи. Теорія та практика фізичного виховання, 2017. Випуск № 2(12), С. 56-67.

54. Согоконь О. А., Донець О. В., Рибалко О. П. Методичні рекомендації для проведення практичних занять з дисципліни «Теорія і методика викладання флорболу» : навч.-метод посіб. [для вчителів, учнів загальноосвітніх шкіл, та студентів коледжів, ЗВО фізкультурного профілю]. Полтава : Астроя, 2023. 49 с.

55. Солопчук М. С., Федірко А. О. Основи науково-методичної діяльності у галузі фізичної культури і спорту: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О. А., 2006. 224 с.

56. Солопчук М. С., Шишкін О. П., Стасюк І. І., Солопчук. Д. М. Нетрадиційні види спорту : навчальний посібник Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський державний університет, редакційно-видавничий відділ, 2006. 104 с.

57. Сулима А. С. Особливості функціональної підготовленості хокеїстів на траві на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей. Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. Вінниця, 2014. Т.3. С.202-206.

58. Сулима А. С. Перспективи застосування методики створення стану нормобаричної гіперкапнічної гіпоксії в системній підготовці хокеїстів на траві. Фізична культура, спорт та здоров'я нації: зб. наук. пр. Вінниця, 2013. Випуск № 15. С. 499-503.

59. Флорбол. Основи техніки та тактики гри у флорбол. Методичний матеріал для лекцій з теорії та методики викладання флорболу. Всеукраїнська громадська організація «Федерація флорбола». Київ, 2012. 54 с.

60. Флорбол: модель розвитку (Еміль Перссон та Йоке Боот) / Emil Persson och Jocke Bååth «Svensk Innebandys Utvecklingsmodell» (Переклад з шведської ФОП Скок В.О., 2018). Ужгород, 2019. 42 с.